СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 132. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 9-го червня 1938. No. 132. Jersey City, N. J., Thursday, June 9, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1616. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

В ЕВРОПІ ПОСУХИ І НЕВРОЖАЇ

НЮ ЙОРК. — З Европи повернувся представник волоконного інституту в Шікаго, Говард Сейлінс, де він пробув два місяці, студіюючи по ріжних краях Европи стан засівів. Він привіз із собою сензаційні відомости. Майже всі краї Европи, говорив він, є навіщені страшними посухами, а також ріжними комахами, які нищать земні плоди. На початку весни появилися в ріжних місцях сильні спізнені морози, які також нищили засіви, овочі і городовину. Внаслідок того майже ціла Европа стоїть перед браком споживчих продуктів. Коли до того додати, що навіть такі шпихлірі пшениці, як Австралія, Нова Зеляндія й Арґентина, сильно діткненіневрожаєм, то Европа дійсно знаходиться в обличчі голоду. Цей невроджай може мати також великі політичні наслідки, бо деякі краї готові рятуватись від голодових забурень війною. Сейлінс говорив, що він зустрічав багато поважних людей, котрі говорили йому, що їх краї радо купували від Америки більші засоби збіжжя і інших харчів. Та притім Сейлінс додав, що внаслідок теперішньої політики американського уряду Америка сама не має подостатком харчів. Нинішня хліборобська політика уряду заохочує фармерів продукувати мало, за що навіть платять фармерам нагороди.

ЗНАМЕННІ ВИБОРИ В АЙОВІ.

ДЕ МОЙН (Айова). — В стейті Айова відбулися правибори на сенаторів до конґресу. В тих правиборах назначено кандидатів з обох партій, себто з Демократичної і Републиканської. Велику більшість дістали кандидати Републиканської Партії. Та про остаточний вислід рішать вибори, що відбудуться в осени. Цікаве, те, що з Демократичної Партії не вийшли ті кандидати, яких піддержував уряд, а вийшли ті, яких уряд поборював. В першій мірі вийшов теперішній сенатор Джілет, якого уряд виразно поборював за те, що він не піддержував сто відсотків політики нового розділу. Він був проти „пакування" Найвищого Суду „своїми людьми" Вважають, що перемога джілета є моральним ударом у престіж уряду, а зокрема в Рузвелта.

ДВА ЛИСТИ.

НЮ ЙОРК. — Пані Сейді Монсон, 50-літня вдова по відомим американським офіцирі Монсоні, який 1904 року з великим нараженням свого життя на одним бойовім кораблі погасив вогонь, що грозив запалити склад бомб і динаміту дістала тепер від департаменту маринарки листа, в якім говориться, що імям її мужа буде названий один новий американський бойовий корабель. Та доля так хотіла, що того самого дня пані Монсон дістала ще одного листа, а саме, повідомлення від одної фірми, що її дімок, у якім вона мешкає, піде на ліцитацію за неплачення морґеджу. Вдова Монсон тепер жиє з 30-долярової місячної пенсії по своїм чоловіці.

ЛЄҐАЛІЗУВАННЯ ГАЗАРДНИХ ІГОР ВІДКИНЕНО.

ОЛБАНІ. — Конституційна комісія відкинула проєкт, щоб леґалізувати газардні ґри, чи радше, не позволила уневажнити того параґрафу в стейтовій конституції, який забороняє такі газардні ґри. Цю справу полишено стейтовій леґіслятурі.

РУЗВЕЛТ ОСТЕРІГАЄ ЛЕТУНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив на адресу американських летунів осторогу, щоб вони не брали участи в ніяких повстаннях, звернених проти леґальних урядів. Інакше вони втратять летунські леґітимації. Цю осторогу президент видав головно в тій цілі, щоб остерегти американських летунів від участи в мексиканськім повстанні.

ФОНДИ НА ПОБОРЮВАННЯ СХОПЛЮВАЧІВ ДІТЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт зажадав від сенату окремих $50,000 на дальші розшуки схоплювачів дитини Кешів у містечку Принстон, Флорида. Як відомо, хоч батьки заплатили жаданий схоплювачами окуп у сумі $10,000, їм дитини не повернено. В розшуках дитини взяли участь тисячі людей, та дитини досі не знайшли. Правдоподібно схоплювачі діставши окуп, дитину вбили. На боротьбу із схоплювачами сенат був уже призначив $186,000, але та сума вже майже зовсім вичерпана на два інші випадки схоплення, а саме, хлопця Левіна, якого тіло видобули недавно з моря, і хлопця Роса.

ДУМКА КОМІНҐСА ПРО ЗАПЛАТУ ОКУПУ.

ЧЕСТЕР (Пенсилвенія). — Прокуратор Комінґс заявив, що закон, який забороняв би родичам платити окуп схоплювачам, не принесе користи. Бо деякі родичі таки окуп заплатять, а крім того вони ще будуть ховатися з тим перед урядом за поломання заборони.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТЕР ВІЙНИ.

Иосиф Махнік, чехословацький міністер війни, котрому приписують великі заслуги коло скріплення справности чехословацької армії, а котрий, як доносять часописи, грає важну ролю в переговорах між чехами й німцями, дає медалю чеському атлетові на грищах у Зброві.

РІДКЕ ЗВІРЯ ДЛЯ ЗООЛЬОҐІЧНОГО ГОРОДУ В БРОНКСІ.

Заряд зоольоґічного городу в Бронксі, Н. Й., подав до відома, що небавом він дістане дуже рідке звірятко, а саме „бейбі джаєнт панда". Таке звірятко мав донедавна тільки шікаґовський зоольоґічний город, але й воно здохло. Тепер уже знаходиться на кораблі нове звірятко, яке спроваджують з глибини Китаю.

47 ТАЙНИХ ГОРАЛЕНЬ.

На Виленщині викрили 47 тайних горалень самогону. Підчас ревізії знайшли понад 1,200 літрів самогону й приладдя. 56 осіб потягнули до карно-судової відповідальности.

ПЛЯТИНА В ЮҐОСЛАВІЇ.

В Дервенті (Юґославія) викрили руду з великою скількістю плятини, золота й срібла. Це перший випадок в Европі, що викрили тут так багато плятини.

КРІВАВИЙ ІНЦИДЕНТ У ЧЕСЬКОМУ ҐАРНІЗОНІ.

В ґарнізоні в Хомутові (Комотав) у північній Чехословаччині один з командантів сотні образив вояка мадярської національности, називаючи його „мадярською свинею". У відповідь на цю образу вояк ударив у лице команданта сотні. В обороні зневаженого вояка станули вояки мадярської й словацької національности. Бажаючи схоронитися перед командантом сотні, вояк скочив з вікна другого поверха, причому зломив ноги. У вислідї авантури до збунтованих вояків почали стріляти, причому 7 вояків були ранені. Кільканадцять вояків з повним виряддм перейшли німецький кордон.

ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ.

Японське командування заявило, що далі бомбардуватиме такі китайські міста як Ганков і Кантон, бо хоче зломити китайський опір. Кантон бомбардують уже 12 днів під ряд. Є коло 6,000 жертв у вбитих і ранених.

ЗВІЛЬНИЛИ ВІД ВИНИ В УБИВСТВІ ДИТИНИ.

У місті Форт Франсис, Онт., відбулася перед судом присяглих карна розправа проти Анни Яцюх, якій закидали вбивство власної дитини. Обвинувачена на суді призналася, що вона свого маленького синка кинула з інтернаціонального мосту у тім місті в ріку. Інших свідків проти неї не було. Суд звільнив убивницю на тій підставі, що, як показалося, обвинувачена кинула дитину в ріку на тій частині мосту, яка належить до Злучених Держав.

ОТРУЇВ ПАСЕРБА.

Львівський суд засудив селянина Микола на 12 літ вязниці за те, що отруїв свого пасерба стрихніною, вложеною до булки з ковбасою. Його двох спільників покарали на 6 і 10 літ вязниці.

УШКОДЖЕННЯ ПАМЯТНИКА.

У Перегінську, повіт Долина, на гробі польських леґіонистів хтось ушкодив памятник, вириваючи з нього орла.

ВОЯК ЗАСТРІЛИВ ЕМЕРИТА.

Емеритований урядовець воєвідства, 34-літний м-р Франц Вернер, проходжувався коло військових обєктів під Коломиєю. Коли військові стійкові візвали його затриматись, він ішов дальше, викрикуючи до них обидливі слова. Один вояк стрілив і вбив Вернера.

ТОРОНТОНСЬКІ БАГАЧІ ПЛАТЯТЬ.

Багачі в Торонті заплатили домініяльному урядові 40,000,-000 долярів податку зо своїх доходів. Це виносить 60 відсотків доходового податку цілої Канади, що означає, що в Торонті знаходиться найбільше число маєтних людей. Найбільшу суму, бо 4 міліони долярів, уряд дістав від одного багача у Лондоні, Онт.

ЗГИНУВ ТРАҐІЧНОЮ СМЕРТЮ.

Яків Вовк з Ангесвіл, Ман., помер від поранення, які йому завдав його лошак, що був наляканий поліційним псом. Пес був власністю С. Ф. Вокера з Ангесвіл. Пораненого Якова Вовка відвезли до шпиталю у Роселі, де і він помер. Вовк прибув до Канади з Єзуполя, Галичина, й осів на гомстеді. Осиротив жінку, трьох синів і три дочки.

КОРОВА НАПАЛА НА ЖІНКУ.

В місцевости Саліна, Онт., стався на днях випадок, який вказує, що серед деяких обставин навіть найсмирніша корова може бути для чоловіка небезпечна. Пані Слімух була при корові, щоб її і народженому теляті дати поміч. Несподівано корова заатакувала паню Слімух і потовкла та поранила її рогами так, що мусіли її забрати до шпиталю. Розюшена корова кинулася на свою господиню може в обороні теляти, вважаючи, що господиня його забере від неї або йому робить яку кривду.

МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ У ПІДЗЕМЕЛЛІ.

Від якогось часу до банку Канади в Отаві почало надходити у великій скількості золото, яке банк допоне у своїх пивницях. Дня 10. травня у той спосіб у підземеллі банку здепонували понад сто міліонів долярів. Хоч в Отаві знають, що Банк Канади має в своїм посіданні величезні склади чужого золота, то ніхто не знає, звідки те золото прибуло і до кого воно належить. Одні кажуть, що золото до Отави прислали европейські уряди на покриття воєнних замовлень, а другі знов кажуть, що золото до Канади прислали европейські капіталісти, які через неспокій в Европі рахувалися з можливістю втрати свого золота. Дехто знов догадується, що якась держава або держави закупили це золото в Канаді і його передали на тимчасовий переховок Банкові Канади.

ТРІЮМФ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ.

Торонтонський щоденник „Ди Івнінґ Телеграм", описуючи обширно гостинний виступ хору Українського Народного Дому під проводом дир. Юндака з нагоди святочної річниці одної зо Злучених Церков, подав не лише дуже прихильну рецензію хорових співів композицій д-ра Людкевича і проф. Кошиця та своє повне признання солісткам, пані Д. Буртник і пані Д. Гордиця, але подав і зміст промов англійських, бесідників, звернених до українських співаків.

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ПИТАЄТЬСЯ, ДЕ ШУКАТИ ПОРЯТУНКУ

ЛЬВІВ. — Видавництво „Українська Преса", що видає такі часописи і видавництва як „Новий Час", „Наш Прапор", „Народня Справа", „Комар", „Дзвіночок", „Українська Бібліотека" „Всесвітня Історія", „Рідне Слово", оповістило великими буквами голоси своїх передплатників під таким заголовком: „Порадьте, що діяти? Де шукати порятунку?" Це так запитують видавництво передплатники згаданих часописів та видавництв і доказують, що хоч вони точно заплатили передплати, то почтові польські уряди їм тих часописів і видавництв не доручують. Видавництво „Українська Преса" повідомляє, що вже відкликувалося кілька разів до Варшави, до міністерства почт, але завжди безуспішно. І тепер взиває видавництво передплатників надсилати ще нові зажалення, які треба висилати в поручених листах, щоби певно дійшли. Всі вони будуть відіслані до міністерства почт, про що буде також повідомлений і польський прем'єр.

РЕВІЗІЯ В УКРАЇНСЬКИХ КНИГАРНЯХ.

ЛЬВІВ. — Дня 25. травня ц. р. львівські поліційні органи перевели основну ревізію в українських книгарнях Наукового Товариства ім. Шевченка, Просвіти і Рідної Школи. Шукали, як заявили, сконфіскованих книжок. Підчас ревізії книгарні були замкнені.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ В СОКАЛЬЩИНІ.

СОКАЛЬ. — З невідомих причин переведено на початках травня масові арешти по селах сокальського повіту, Арештовано саму молодь. В одній тільки Поториці арештовано 24 хлопців. Усіх арештованих відвезено до львівських вязниць.

НЕ ВІЛЬНО ЗГАДУВАТИ ПАНЩИНИ!

ЛЬВІВ. — В Ожидові, як і в багатьох інших селах, існує пропамятний хрест на спомин скасування панщини, під який ходили рік річно люди з процесіями. Цього року польська влада заборонила процесію і не дозволила прибрати памяткового хреста.

ЗА НЕВИВІШЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ПРАПОРУ.

РОГАТИН. — Польське старостово покарало о. Михайла Блозовського, пароха Чесник, гривною 200 зл. за те, що 3. травня на домівці кооперативи й кружка Рідної Школи не маяли польські державні прапори, а о. Блозовський є в управі тих установ.

АРЕШТУВАННЯ В ЯВОРОВІ.

ЯВОРІВ. — Арештовано студентку-українку Анастасію Леонтович та її 16-літню сестру Олену. Польські часописи подають, що це сталось у звязку із сто кількадесятьма українцями, що їх арештовано в Равщині.

ЩЕ ОДНІ „РИЦЕРЖИ"!

ЛЬВІВ. — Заговорили і польські офіцири резерви у Львові. Казали, що „терен Львова" це „відвічна польська земля", на якій попри поляків живе „побратимчий руський нарід". Далі польські офіцири рішили витворити „таку моральну силу в польському народі", щоб цілий світ побачив, що „не варто битися з поляками, що битися з поляками — це кепський інтерес, це найгірший інтерес під сонцем".

АРЕШТУВАЛИ БРАТА КОСЬОРА.

ЛЬВІВ. — „Діло" подає, що у звязку зо слідством проти бувшого віцепрем'єра СССР, Косьора, арештовано в Києві його брата, Казимира. Він був народнім комісарем лісового промислу УССР. Позатим не відгравав ніякої політичної ролі.

ЗНОВУ „ВОРОГИ НАРОДУ".

КИЇВ. — На зборах партійної колеґії київської округи гостро заатаковано секретаря колеґії, Цапенка, за підтримування звязків з „ворогами народу", що викидувано „чесних комуністів", а приймано до партії таких, яких небаром арештувало ҐПУ.

ПРОТЕСТ ПОЛЯКІВ У НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Польська меншина в Німеччині користає з того, що судетські німці домагаються автономії в Чехословаччині, й собі домагається більших прав. Польська Ліґа проголосила меморіял, підписаний секретарем Ліґи, д-ром Яном Качмареком. У тім меморіялі описує ріжні утиски, яких дізнають поляки в Німеччині, що їх там є 1,200,000. Поляки жалуються, що їх не допускають у відповіднім числі до урядів і інших занять.

ПОЛЬЩА ОБУРЕНА!

ВАРШАВА. — Польська преса, передаючи жалоби поляків у Німеччині, гостро атакує Німеччину. Пише таке: Як сміє Німеччина попирати домагання судетських німців у Чехословаччині, коли так безпощадно переслідує польську меншину у себе вдома".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАЇНОВІ НАЩАДКИ

Сталась у житті нації траґічна подія. Бо принаймні такою мусить визнати вбивство полк. Е. Коновальця навіть той з українців, що не стояв в українськім націоналістичнім таборі. Навіть той, що був противником революційної боротьби. У такій хвилі кожна розважна і культурна людина, якщо вона має правдиві українські патріотичні почування, погодиться з тим, що погибла за українську справу особа полк. Е. Коновальця вже належить до історії. І то до історії боротьби українського народу за свою волю і державу. Така історія буде колись написана на підставі документів і фактів. І доперва тоді буде висвітлена у повноті та роля, яку відіграв полк. Коновалець у наших визвольних змаганнях останньої доби. Ось так, на нашу думку, повинні ставитись до особи полк. Коновальця ті, що поборюють український націоналістичний рух і звязану з покійником визвольну акцію, в якій він брав провідну участь. Очевидно, що відношення українських націоналістів до особи покійника є інше, бож убито голову Проводу О.У.Н.

Чому ми те все підносимо? Тому, що розпустила крила нова московська провокація.

Ми, щоправда, не знаємо, як це сталося, що аґентам Москви вдалося довести до вбивства полк. Евгена Коновальця. Не знаємо точно, чи покійник згинув з рук чекіста-москаля, чи чекіста-українця, що ділав на приказ Москви. Зате знаємо, що вже в Швайцарії намагалися большевицькі аґенти вбити полк. Коновальця. І знаємо, що й голяндська поліція і преса передали, що вбивство є ділом советських аґентів. Те, що того аґента не зловлено, що він можливо врятувався втечею на советський корабель, який на нього ждав у пристані, є для нас маловажне. Зате важне те, що тепер большевицька преса, ось та, що її друкують українськими буквами в Канаді й у стейтах, наскрізь брехливо представляє сам факт убивства полк. Коновальця. Вона затаює те, що треба передати з того, що донесла американська і голяндська преса про те вбивство, а представляє справу вбивства так, що нібито воно було ділом — українських націоналістів. Уже є готові, наче на скоре замовлення Москви, большевицькі брошури проти полк. Коновальця, які анонсують як „надзвичайно інтересні", що повинні „знаходидитись у хаті кожного українця". Ось так рекламують таку брошуру „У. Щ. Вісти". І ось таким робом хочуть аґенти Москви відвернути увагу українського громадянства від советських злочинів, а рівночасно розколоти наше нутро, а зокрема внести заколот у ту течію, яка пропаґує соборницький, український наступ проти всіх ворогів України. Як бачимо, то таки ще не перевелись у нас Каїнові нащадки. І не бракує їх і між нами в Америці.

МИР, ЧИ ВІЙНА?

Малий півострів великого азійського суходолу, званий Европою, пережив стільки крівавих сутичок впродовж своєї довгої історії, як ніяка інша частина світу. Були тут і столітні і трицяьлітні війни, були війни за „спадщину": еспанську, австрійську, польську і т. д. Були війни революційні і контрреволюційні, війни національні, релігійні. Тепер іще заповідають війни „ідеольоґічні".

Перед двацятьма роками, в осени 1918 року, завалився пишний будинок німецького мілітаризму — Гогенцолернів. Здавалося, що ідеали американського президента Вилсона запанують між народами, змученими крівавим лихоліттям. Але сталося не так, як думав Вилсон. Через двацять років після світової війни Европа витрачає на військо більше грошей, ніж це було перед 1914 р. Убожчі держави, щоб не лишитися позаду від інших, занедбують народню освіту, лишають дітей без школи, зате приносять біліонові жертви неситому молохові війни. (Польща, Румунія). Колись славний анґлійський фільософ Гобс писав, що в суспільстві „людина людині — вовк". Це речення по правді відноситься до держав, бо дійсно між державами панує справжня „вовча мораль". Нема такого зобовязання, якогоб той чи інший уряд не зламав, коли це йому вигідно. Історія нещасної Етіопії, яку анґлійський уряд проміняв за договір з Італією, — це найновіший приклад макіявелізму в міжнародній політиці.

В Европі бачимо дві ґрупи держав. Одна, що зветься модним словом „динамічна". Це в першій черзі Німеччина й Італія. Уряди цих держав для розширення свого впливу в світі постійно загрожують першим іостаннім арґументом — военною силою. Був час, коли до таких „динамічних" держав належав також СССР. 1920 року Троцький хотів через Польщу принести революцію в країни західньої Европи, а 1919 року на весні московські большевики хотіли використати революційну силу українського селянства, щоб через Румунію подати поміч мадярським комуністам у Будапешті. Від того часу багато змінилося в СССР, і Сталін показує, що він про наступ на своїх сусідів не думає.

Держави, що не належать до „динамічного" напряму, не спішать показувати свою силу, не брязкають зброєю. Британія і Франція, як держави насичені після світової війни, з великою неохотою прислухуються до нових і нових виступів своїх „динамічних" сусідів. Франція й Анґлія збільшують свою збройну силу, але ці держави хотілиб оминути нову війну. Цим пояснюється спокійний, здержливий тон британської та французької дипльоматії. Не є це ознака безсилля. І перед світовою війною анґлійська та французька дипльоматія намагалася залагодити конфлікт між Австро-Угорщиною та Сербією. Упертість австро-угорських керманичів закордонної політики та авантурництво німецького цісаря Вільгельма II. привели до вибуху світової війни.

І тепер Велика Британія та Франція йдуть на великі уступки, щоб не дати приводу до нової европейської чи може й світової війни. Вони вмішуються навіть у внутрішні справи поодиноких держав, щоб усунути причини до міжнародніх конфліктів. (Маємо на увазі поради послів Анґлії і Франції чехословацькому урядові в справі німецької меншости в цій державі). Передтим, як хопитися „останнього арґументу" — зброї, держави нединамічні вживають інших доказів — переконують, роблять господарський і фінансовий натиск і т. д. І хоч, на перший погляд, за останні роки виграють динамічні держави, одначе ще до міряння сил не дійшло, а тому проголошувати перемогу „динамізму" булоб передчасне. Лишається фактом, що Анґлія не лишить своєї союзниці Франції без допомоги, колиб на неї напала Німеччина або Італія. Модерна війна — це не тільки боротьба людей, але головно боротьба технічних засобів і господарських сил. Не можна вірити, щоб нова війна була закінчена „б л и с к а в и ч н о", впродовж одного-двох місяців. Тривання війни впродовж років для Німеччини й Італії не ворожить успіху. Коли вже тепер, у часі миру, німці мусять їсти хемічні вироби замісць масла та смальцю, то що вони будуть їсти за війни? Що буде робити Італія без нафти? Це показує, що спокійний і розважний тон анґлійських та французьких урядів у відношенні до „динамічних" держав не виходить зо страху перед їх силою, а з чуття відповідальности перед своїми народами. Бо, навіть виґравши нову війну, що може здобути для себе Франція або Анґлія? Нові контрибуції від зубоженої війною Італії та Німеччини? Чи нові кольонії? Все це вони мають. Для Анґлії та Франції нова війна була би безцільна, безпредметова. Цим пояснюється миролюбність цих держав і їх бажання не дати вибухнути новій світовій війні.

Г. В.

РОЛЯ УКРАЇНЦІВ У МОЖЛИВОМУ ЕВРОПЕЙСЬКОМУ КОНФЛІКТІ

До обширніших статтей, які останніми часами появилися на українські теми, треба зачислити також статтю, поміщену 7. травня в **„Корк Екзамінер"** (Ірляндія), під заголовком „Гітлер хоче України; що на це кажуть українці?" Стаття обіймає майже цілу велику сторінку часопису. Зверха вміщена фотоґрафія Гітлера, під нею два види Києва. Стаття ділиться на чотири розділи. В першому переповідається те, що пишуть усі часописи в Европі, а саме про намір Гітлера заняти Україну. „Гітлер хоче заняти Україну — повторяють часописи аж до обриждення. Але ніхто ні словом не згадує про самих українців, про ролю, яку вони готові відіграти в тому конфлікті, який чейже в першу чергу їх буде обходити, бо цеж іде про їхню прадідну землю.

„Коли припустимо можливість такого конфлікту, то мусимо також підкреслити, що в Европі принялося чомусь таке переконання, що 35 міліонів українців у СССР, біля сімох міліонів українців у Польщі, українці в Румунії, Чехословаччині — всі вони стануть по стороні тих держав, до яких вони сьогодня приналежні, або що колиб навіть вони цього не робили, то це зовсім не заважить на висліді конфлікту. Таке припущення, при зясовуванні положення в осередній Европі, буде найбільшою помилкою.

„Українські території творять одну цілість, яка обіймає 735,562 квадратові кільометри, себто, є три рази більша ніж територія Великої Британії. Ті землі заселює нарід, який з кожним днем стає все більше свідомий своєї спільности та певним осягнення своєї остаточної цілі.

„Цей нарід виробляється на важний фактор в европейській політиці, і коли не хочемо, щоб нас заскочили всякі несподіванки, то й ми мусимо з тим фактором поважно числитися..."

В другому розділі вказує автор на велику національну свідомість українців та піддержує своє твердження фактами.

„Мало хто в Европі свідомий того, що Советська Росія ще до сьогодня не зуміла забсорбувати номінально незалежню Советську Укріїну, що самостійницькі прямування в Україні це не примха якоїсь незначної частини українців, але стихія, не фікція. Тільки вважлива Німеччина становить виняток—вона це зрозуміла".

В дальшій частині статті вказує автор на завзяту боротьбу, яку Москва примушена вести з сильним українським націоналізмом та самостійницьким рухом. Кінчається стаття уступом, у якому аналізується наміри Німеччини супроти України.

„Чи має вона намір поширити свої економічні впливи на Україну? Так! Але завоювати Україну? Ніколи! Найбільш правдоподібним є, що Гітлер бажає скласти з українцями щось у роді „модус вівенді", щоб разом з ними піти проти їхнього найбільшого ворога. Українці готові погодитися на таку розвязку справи, бо вона може принести їм свободу, якої вони так бажають...

„Гітлер не перестає цікавитися всім, що українське. Це зацікавлення повинні наслідувати й інші держави, бо ледви чи треба повторяти, що вільна Україна, злучена з західньоевропейським світом, виросте на сильну буферну державу і стане заборолом між російською імперією і західньою Европою, між азійською Москвою і тим останком християнського світу, який ще остався. Що вона досягне високого економічного, політичного і культурного значіння, цього хіба не треба підкреслювати." — **(Укбюро, Лондон).**

Винищення німецького населення в Україні

„Фелькішер Беобахтер" подає в однім зо своїх останніх чисел статтю одного німця, що визволився з одеської вязниці та дістався щасливо до батьківщини. Він повідомляє про майже цілковите винищення решток німецьких кольоністів в Україні. При кінці минулого року розпочалася нова жахлива хвиля московського терору, яким уряд хотів очевидно пімститися на безборонним населенні за політичні поразки, які йому завдали національні держави в Европі. Арештовано тоді цілі родини з малими дітьми, відокремлювано дітей від батьків і жінок від чоловіків та засилано в найдальші околиці включно до Камчатки і Сахаліну. Листи від засланців, що діставалися випадково до рук небагатьох урятованих, змальовують жахливе становище і незвичайно жорстокі умовини праці по місцях заслання. Ті, що пишуть їх, прощаються навіки з близькими людьми, не маючи ніякої надії вирватися живими з московського пекла. Становище засланих німців не гірше, очевидно, від українців чи інших приналежних до чужих націй. Але коли німці вмирають, потішаючи себе, що за них пімститься їх могутня батьківщина, то чим потішають себе українці? Чи не забувають їх часом ті, що перебувають поза межами московського панування? — **(Офінор).**

ЩО ЦЕ ТАКЕ ВТОМА?

Втома виступає всюди, де лише є життєві обяви, хочаб і в найпервіснішій формі. Тому теж зараховуємо втому до біольоґічних зявищ (біольоґія — наука про життя). Вчені робили досліди з **творіннями** найменше складними, **найпростішими:** амебами. Отже як ті творіння виставляли вчені на вплив механічних, хемічних, теплових або електричних подразнень, вони тратили свої побуди, життева діяльність у них припинювалася. Треба було якогось часу, щоби втомлена амеба знову на якийсь побуд реаґувала, себто, щоб корчила свої випустки, або змінювала положення і т. п. Колиж надмірно дразнимо амебу, спричинюємо її перевтому, себто повне припинення діяльности або смерть.

І **ростини томляться.** Мімози, акації та багато інших ростин, що мають більшу вразливість, також бороняться перед некорисними зовнішніми умовинами, перед надмірними подразненнями, по якімсь часі перестають відповідати: напр. не отвирають барвних корон цвіття, не розпостирають листків і т. д. Найвищий ступінь втоми, а рівночасно і найліпший засіб боротьби з нею: **сон,** знаний у ростин не лише ботанікам.

В міру того, як в орґанізмах живих істот витворилися комірки для відбирання подразнень, себто до чуття та виконування рухів, а саме **комірки нервові та мязові,** обяви втоми стали виступати в них щораз виразніші. Натуга фізіольоґічної діяльности підлягає безупинним ваганням, таким як скорч і розкорч серця, вдихання і видихання, сон і неспання і т. п. — це найочевидніші приміри виснажування та втоми деяких комірок і ткацок.

Загально розріжняємо **фізичну й умову втому.** Під фізичною втомою розуміємо втому, спричинену виключно фізичною працею, себто працею **мязів;** під умовою втомою розуміємо втому, спричинену виключно умовою працею, себто працею **мізку та нервів.** Зовсім так відділити від себе ці дві втоми годі, бо тіло й дух залежні від себе взаємно. Стан втомленої людини, нпр. **туриста,** можна зобразити так: він робить враження тяжко хорого, на лиці видно вираз наче якогось болю, хвилева червона барва лиця зникає, воно синіє, головно на устах; скорість віддиху збільшується, діяльність серця ослабає, виступає горячка, зявляється недокровність мізку, ослаблюється зір і слух, вкінці може виступити омління, а навіть повне виснаження серця.

Повчальний примір смерти наслідком виснаження описав нам уже старогрецький історик Плютарх (40—120 року після Хр.) в історії **післанця з Маратону,** який що сили біг із боевища з окликом „Ми перемогли!" і впав неживий на атенському ринку.

Відомо є, що втома ослаблює значно відпорність орґанізму на хоробові заразки. Переконалися про те так, що морських свинок примушували бігати так довго, аж добре втомилися, а потім защіплювали їм заразки якоїсь недуги. Ті морські свинки западали далеко скорше на заразливу недугу, ніж свинки, які не бігали, а ввесь час відпочивали.

При сильнішій фізичній втомі може виступити деяке ослаблення ума, забурення мови, так, що переставляє склади слова, або почасті втратить память.

Один анґлійський лікар оповідає, що як відвідував копальні вугля в горах **Гарцу** (в Німеччині), так утомився, що зовсім забув німецьку мову, яку знав дуже добре. Щойно, як вийшов на свіже повітря та відпочив, міг знову говорити по німецьки.

Коли занадто тяжка праця, виключно фізична, може викликати значні зміни в психічному (душевному) стані людини, то **тимбільше може це спричинити виключно умова праця.** Хто зосереджує нпр. з усіх сил довший час увагу на якімсь однім предметі, головнож коли ним не цікавиться, або тема для нього затяжка, зазнає болів голови, тяжко думає, не може далі зосереджувати уваги, яка ступнево розпорошується і т. п.

Цей стан відбувається і на укладі мязів; вони ослаблюються. Колиж умова праця торкається нпр. слухача, то його мязи в карку слабнуть, голова похиляється, віддих стає неправильний, позіхає.

Та знані є приміри, коли орґанізм, який уже бореться зо смертю, лікар і родина віддавна вже ждуть смерти хорого, а тимчасом цей ледви тлінний життєвий вогник піддержує затаєний опал — бажання побачити ще дорогу особу, яка має приїхати здалека. І справді як зявилася дорога особа, подала руку хорому — він умирає.

Отже підчас фізичної та умової втоми в орґанізмі наступають зміни, які спричинюють це, що він робить враження ненормального, хорого. І справді орґанізм утомлений є затроєний. **Втома — це затроєння.**

Фізіольоґ Мосо (1846—1910) твердить, що при кожній праці мязів витворюються в них відпадки, які їх занечищують, наче жужелиця. Відпадки ті — то складники, які повстали наслідком розпадення мязової протоплязми, а є трійливі. Вони дістаються із даного працюючого мязу до крови та, кружляючи в ній по всьому тілі, спричинюють утому. Цей здогад потверджувалоб і те, що кров звіряти, дуже втомленого, вприснена іншому, викликує також обяви втоми, а втомлений мяз перемитий дістає назад свою силу. Одначе це твердження Моса не зовсім правдиве, бо коли мяз відокремити та дразнити його аж до повної втоми, то він по якімсь часі сам відзискує свою давню силу, хоч струя крови не могла з нього винести витворених шкідливих відпадків, як це діється в живучому орґанізмі. Отже в мязі, який працює, заходять якісь ближче нам невідомі зміни в укладі частинок мязової протоплязми, а ті забурення самі ступнево уступають.

Інші дослідники, бажаючи відріжняти „виснаження" від „утоми", під першим розуміють недостачу достаточного відживного матеріялу, який заступив би частинки, що скоро зуживаються при надто тяжкій праці мязів, під другим — недостаточне виділювання зужитих складників.

На основі дальших дослідів учені переконалися, що хоч орґанізм був утомлений, то майже ніяких змін не ствердили у нервах. З того **переконалися, що не нерви томляться, лише нервові комірки.** У нервовій комірці при всякій діяльності заходять дуже виразні зміни, а з огляду на начальне становище нервового устрою в нашому орґанізмі — дуже важні.

Подібно як у фізичній праці, коли заступимо втомлений мяз іншим, то втомлений відпічне й він буде здібний до дальшої праці, так теж діється в умовій праці: **коли ми, втомлені думанням над одним якимсь предметом,** звернемо увагу на інший, то нарушений уклад частинок протоплязми у тих нервових комірках, які передтим працювали, знову вертається до рівноваги. Знають це дуже добре визначні бесідники, які промову перемішують жартами, несподіваними порівняннями й так позволяють спрацьованим околицям мізку слухачів відпочати та держать їх увагу у вічнім напруженні.

Вчені ставлять про втому ще інше твердження, а саме, що **точка тяжкости в явищі втоми припадає на дрібні закінчення нервів у мязах.** Цей погляд насуває на думку якусь доцільність, що стає в обороні найшляхотнішого людського знаряду, себто мізку. Деяку анальоґію можнаб доглянути в обявах **голодової смерти: відомо, що підчас такої смерти, коли всі інші знаряди наслідком недостачі відживчих складників тратять на вазі й половину, три четвертини, а часом і більше та зменшують значно свій обем, мозок нічого не тратить на вазі аж до смерти.** Інші знаряди, наче піддані свому королеві, признають важну його ролю та приносять йому в жертві навіть частину самих себе, щоби піддержати його життя.

Збираючи докупи все те, що ми досі в справі істоти втоми сказали, мусимо це так коротко сказати: Підчас утоми в усьому нервово-мязовому апараті, головнож у нервовій і мязовій комірці, відбуваються значні зміни; уклад частинок їх протоплязми підлягає сильним забуренням, у самих комірках витворюються ріжні витвори їх праці, відпадки, які дістаються до крови та затроюють увесь орґанізм.

* * *

Вже в нижчих істот, а саме у перелетних птахів, дивує нас їх спосібність удержуватися в повітрі навіть кілька днів підчас перелету у вирій. Зате інші птахи після кількох злетів томляться дуже.

Ще більші ріжниці стрічаємо в людей. Бувають люди, зрештою здорові, але навіть невелика праця, чи то фізична чи умова, легко мучить їх і виснажує. Такі люди нездібні до поважнішої умової праці, бо не можуть на довший час зосередити увагу на одному предметі, а занята цією думкою околиця мізку скоро перестає працювати.

На щастя є й інакше. Є теж люди, які нас дивують своєю невичерпною енерґією, неструдженою працьовитістю, які виконують діла, що пере-

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СИНИ ПРОТИ БАТЬКІВ.

Обчисляє новинкарська американська аґенція „Асошіейтид Прес", що цього місяця 149,000 студентів покинуть колеґії в Злучених Державах.

Падаючи це обчислення, „Асошіейтид Прес" додає, що в американських школах, котрі студенти тепер покидають, вони певно чували, що їм, як американцям, належиться по скінченні школи право дістати працю, одружитися й багатіти.

Та, коментує своє обчислення „Асошіейтид Прес", американське життя навчить їх скоро зовсім чого іншого: воно їм покаже, що американське життя не ґарантує ні багатства, ні добробуту, ні навіь праці людині, що праці хоче. Що більше, в житті укінчений студент буде мусіти здобувати собі працю в боротьбі зо старшими людьми. Називає це виразно війною між батьками й синами.

МОЛОДЬ В ОБРАЗКАХ.

Вд якогось часу в Америці мають велике поводження образкові тижневики. Заведені в дечому на взір відомих образкових ґазет, що подають коротенько новинки, але зате дають багато образків. Очевидно в тижневиках фотоґрафії багато кращі, ніж у щоденних ґазетах, а інколи ці фотоґрафії є справді небувало добре зладженим реєстром життя.

Один з таких ілюстрованих тижневиків, „Life", останнє своє число, що вийшло під датою 6. червня, присвятив молоді у віці між 16. та 24. роком життя. Редакція вибрала 6 типічних життєвих історій американської молоді, а саме: багатої дівчини; хлопця, що працює при „білій роботі"; хлопця, що працює в фабриці; хлопця, що працює на землі; дівчину, що має роботу; і хлопця, що не має роботи.

Міг би хтось сказати: якби так це були надзвичайні хлопці або дівчата, то нас моглоб обходити їх життя. Але що нас може обходити життя пересічних дівчат і хлопців?

Наче у відповідь на такий закид „Лайф" каже: вони належать до 20 міліонів молоді у віці від 16 до 24 року життя.

Отже, що важніше для громадянства: чи життя надзвичайної молоді, котрої є все лиш одиниці, чи життя звичайної молоді, котрої є міліони?

ПРО СЕБЕ.

„Лайф" назвав свої статті збірним заголовком „Молодь оповідає про своє життя".

На це знову міг би дехто сказати: що нас, дозрілих людей, може обходити, що там думає, почуває й робить молодь?

Тимчасом в Америці тепер міліони людей оглядають фільму під заголовком „Пригоди Томи Соєра", що власне має зображати життя молоді: Отже міліони дозрілих людей знаходять цікаві речі в житті молоді.

Що так воно справді, це видно навіть з того, що анґлійський тижневик „Обзервер" у своїй критиці фільми „Пригоди Томи Соєра" закидає фільмі саме те, що вона не все представляє вірно життя молоді так, як воно є, але так, як дозрілим людям воно виглядає, або їм здається, що воно повинно так виглядати.

ДВІ ДИСЦИПЛІНИ.

Інший анґлійський часопис, відомий на ввесь світ зо свого сенсу справедливости, „Манчестер Ґардієн", подав недавно цікаву статтю про питання дисципліни в новочасних школах.

„Ґардієн" наводить цікаві виводи про дисципліну Віктора Морея, начальника департаменту шкільництва в університетській колеґії при Голськім університеті. Говорив цей педаґоґ, що в справі дисципліни школи нині розпадаються на дві ґрупи: з одного боку школи, що вірять у державу як зверхнього непомильного начальника, котрого треба слухати насліпо, з другого боку школи, які вірять, що дисципліна має походити з середини людини, себто, що справжня дисципліна це дисциплінування себе. Перші вірять у зовнішню дисципліну, другі — у внутрішню. Перші вірять в авторитативну державу, чи вони комуністи чи фашисти, другі — в свободу.

Каже „Ґардієн" за Мореєм, що заведення примусової дисципліни багато лекше, ніж дисципліни себе. Одначе дисципліна, заведена зовнішніми способами, є поверховна й легко розсипається під зовнішнім натиском.

ШКОЛА Й АРМІЯ.

Знайдено в цих виводах відомого педаґоґа цікавий причинок не лише до питань дисципліни в школі, але й до питання дисципліни в житті, навіть чисто мілітарного питання, як, наприклад, вартости дисципліни в армії.

Як каже проф. Морей: ті, що виходять у модерний світ з авторитативних шкіл, де їх учать зовнішньої дисципліни, не зможуть стояти на своїх ногах. Того роду люди все будуть на ласці й неласці тих, що кричать найголосніше.

Як не стане над ними крику, вони розгубляться і в своїй безрадності знов будуть шукати людей, що будуть їм командувати гучними приказами.

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ ДИСЦИПЛІНА.

Каже „Ґардієн", що суть зовнішньої дисципліни зводиться до одного правила: „Роби, як тобі кажу, й не питайся, чому!"

Як знаємо, це досить звичайні правила у вихованні нашої молоді. Отже виходилоб, що наше виховання авторитативне.

Та чи показує воно признаки цього виховання щодо наслідків? Чи вміють наші люди, так виховані, стояти на своїх ногах? Чи вміють вони мати свою думку? Чи піддадуться вони під вплив тих, що „кричать найдужче"?

ЛЕКШЕ Й КРАЩЕ?

Коли „Ґардієн" каже за Мореєм, що примусова дисципліна відбирає дитині самостійність та робить її сліпим оруддям у руках „голосних крикунів", то ще ні один ні другий не сказав, звідки властиво береться нахил до того роду дисципліни: чейже вчителі й родичі не накидують дітям і учням свідомо такої дисципліни, яка дітям шкідлива. Чомуж властиво вони за неї хапаються?

Чи не розкриває цього трохи факт, що зовнішня примусова дисципліна легка? Вона начеб упрощувала завдання. Як казали москалі: Так має бути, а тобі лише слухати, мовчати й не розсуджувати!" Просте і для того, що такої дисципліни вчить, і для того, що його під таку дисципліну віддали.

ВПЕРЕД, ЧИ НА МІСЦІ?

Анґлійський виховник-публіцист Ленґдон-Дейвіс каже в своїй статті „Виховання: дикарське й цивілізоване", що дикарське виховання, котре спирається на примусі до сліпого послуху, виходить із заложення, що діти мають бути відбиткою батьків; а цивілізоване виховання виходить із заложення, що діти мають бути кращі від батьків.

Отже батьки, що бояться, щоб їх діти не пішли далі вперед, будуть учити дітей сліпого послуху; а батьки, що тішаться, як діти йдуть уперед батьків, будуть радуватися, як діти в своїм поступованні проявляють щораз більше самостійности.

Це пояснює теж трохи, чому державні уряди, що бояться поступу своїх підданих, нищать усякий прояв самостійної думки або чину з боку підданих.

вищають сили багатьох людей разом узятих.

Історик і фільософ Тен у характеристиці Наполеона каже про нього, що „співробітники його вгиналися та падали під тягаром, які він накладав на них, а тимчасом він сам не відчував тягару. Після кільканацять-годинних засідань, на яких міністри мліли з утоми, Наполеон після нарад виходив такий сам сильний, як у хвилині, коли вперше промовляв".

З українців треба згадати працьовитого Володимира Мономаха, київського князя, що володів від 1113—1125, який написав „Поученіе дітям". В тому „поученію" каже, як проводив увесь день. День його починався молитвою. Опісля радив із дружиною (військовою старшиною) або полагоджував судові справи. Крім того обходив господарство та провірював ловчих, конюхів, соколів і яструбів, а не занедбував і догляду над Службою Божою в церкві. По обіді лягав відпочати, бо „Бог призначив спання на полудне, коли відпочиває звір, птиця та люди".

З працьовитих українців уже за наших часів годиться згадати письменників Куліша та Івана Франка й історика Михайла Грушевського, що просто мусять дивувати нас скількістю своїх творів.

— — — — — — — — — —

Пересічна людина коли зосереджує ум довший час на одному предметі, зазнає болю голови й мимоволі починає думати про щось інше, а тимчасом вищий ум без утоми може цей предмет досліджувати довго та всесторонньо. Щоправда, велику ролю відграє тут і вправа, завдяки якій математик розвязує і найтрудніші математичні завдання без найменшого змучення, коли тимчасом вояк при війську, фізично знаменито розвинений, обливається рясним потом, коли ставить перші букви на папері.

Та кожна людина має більший або менший запас енерґії теж завдяки таким чинникам, як одідичення, впливи виховання і т. п.

Призвичаєння може до деякого ступня робити нас нечуткими на втому. Та коли не зважаємо на закони втоми, то воно не переходить безкарнє для орґанізму, а навіть загрожує йому повною руїною. Найліпшим засобом проти втоми є відпочинок і сон. Коли в пізних вечірніх годинах уже відчуваємо втому й потребу відпочинку, а поборемо себе і працюємо всю ніч, нібито бодрі та неструджені, то тоді ми подібні до моряка, який не зважає на знаки перестороги й думає, що доплине своїм байдаком на отверте море. Тимчасом він ударить байдаком об підводні скелі й затоне. Коли не зважаємо на таку перестрогу, якою є відчування втоми, то це мститься тяжко на нас і наш корабель на життєвому морі розбивається передчасно.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

О. Д. В. У.

ДО ВІДДІЛІВ ОДВУ, МУН ТА УЧХ-ОДВУ

:—: та :—:

ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ!

Траґічна смерть Великого Сина України, Вожда Українського Націоналістичного Руху, полковника

ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ

нанесла велику втрату Українській Нації. Ціла Україна покрилась жалобою в пошані до Погибшого її Провідника, а українська еміґрація не може не приєднатися до цієї все-національної маніфестації.

На підставі ухвали, що запала на Зборах Центральної Управи ОДВУ дня 31-го травня, отсим

1.—Проголошуємо 14 днів НАЦІОНАЛЬНОЇ ЖАЛОБИ, починаючи від Зелених Свят, то є від дня 12-го червня, до 25-го червня, включно.

Закликаємо націоналістичне членство в Америці та все національне громадянство, щоб здержалося напротязі того часу від усякої такої діяльности, та щоб не допускалося такої поведінки, яка моглаб понизити цей жалібний настрій, що його нанесла смерть полковника КОНОВАЛЬЦЯ. Виключені повинні бути гучна музика, танкові забави та всякі інші веселі підприємства.

2.—День 12-го червня, то є Зелені Свята, цього року, проголошуємо ДНЕМ ПОШАНИ. В цей день в українських церквах усіх українських громад в Америці будуть відправлені жалібні панахиди — в один день.

3.—Святочні академії в честь Погибшого Вожда Українських Націоналістів будуть влаштовані в усіх громадах, так у ДЕНЬ ПОШАНИ, на 12-го червня, як і в прочі дні напротязі жалоби. Більші міста повинні устроїти такі академії на більшу скалю, в великих салях.

Віримо, що громадяни знатимуть, яка повинна бути їхня поведінка, щоб гідно була обходжена жалоба.

Це зарядження зобовязує першусього всі відділи Орґанізації Державного Відродження України. Одначе віримо, що решта українського громадянства буде з ними солідаризуватися та постарається, щоб і прочі товариства також, по можности, здержалися від таких підприємств, або щоб бодай зладжували відповідні програми.

Націоналісти! — Докажім напротязі часу проголошеної жалоби, що нам дорогою є славна память Великого Нашого Вожда, полковника ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ!

132

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ОДВУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ІСТ СЕЙНТ ЛУІС, ІЛЛ.

Великий успіх Союзового Свята.

В неділю, 5. червня, відбулося тут Союзове Свято з нагоди 15-літнього ювилею Запорозької Січи, 284 відділу У. Н. Союзу. Ніколи передтим не було в нашій громаді такого поважного числа людей, як союзовців так і сторонніх людей. Свято відбулося в Українськім Народнім Домі при вул. 9-тій і Волтер. По панахиді за померлих членів в обидвох українських церквах зібрався нарід на спільний святочний обід, що відбувся в їдальні Українського Дому. Головний контрольор У. Н. С., п. Степан Куропась, виголосив святочну промову. Промовляли також предсідник 179 відділу У. Н. Союзу, п. Тильович, і предсідник 308 відділу У. Н. Союзу, Іван Селяник. Привіт від 113 відділу У. Р. Союзу передав п. Озімка. Предсідник 284 відділу У. Н. С., п. Дмитро Іванчук, відкрив свято, а секретар, Іван Тимкович, переповів діяльність відділу за останніх 15 літ та заряджував програмою. З Сейнт Луіс, Мізурі, прибуло багато союзовців звеличити те свято. В програмі взяли участь також українські танцюристи, які відтанцювали Коломийку і Запорозький Герць. У танцях взяли участь панове І. Василюка, Юрко Маґац, Іван Демкович, Катерина Маґац, Ґеня Ниша, Марійка Тимкович і Розалія Маґац. Свято перейшло в значно піднесеному дусі і скріпило нашу громаду морально, а ювилята і матеріяльно.

І. Тимкович.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности Центрального Комітету.

Дня 24. травня ц. р. зійшлися представники українських національних орґанізацій західньої сторони міста Дітройту на наради в справі дальшої діяльности центрального комітету. Зборами проводив предсідник д-р А. Т. Кібзей, головний контрольор У. Н. Союзу. На зборах обговорювано справу Світової Вистави, справу „Просвіти" і театру. Ухвалено влаштувати пікнік, з якого ввесь дохід був би призначений на Світову Виставу в Ню Йорку. Інші справи відложено на чергові збори, що відбудуться 7. червня ц. р. вечором в У. Н. Домі.

П. Ващук, секр.

—o—

СТЕМФОРД, КОНН.

День Матери.

Українська кат. молодь, зорґанізована професором української вищої школи в Стемфорді, М. Нагірним, в орґанізацію св. Володимира Великого, влаштувала 8. травня ц. р. в церковній салі зараз по травневій вечірні День Матери. Молодь і родичі прийшли в означений час на салю і застали там гарно заставлені столи, прикрашені цвітами. Молоді дівчата припинали матерям цвіти і розсаджували їх за столи. Окремо засіли батьки, а окремо матері. Проф. Нагірний відкрив свято і з причини відсутности ректора вищої школи, о. Процька, просив дяковчителя Шавінського, щоб відспівав „Христос воскрес". Опісля наступила вечеря. В половині вечері покликано дяковчителя Шавінського до промови. Бесідник виголосив до дітей і матерей зворушливу промову, вияснюючи ціль Свята Матери. Він сказав, що мати має великі заслуги у вихованні дітей і тому діти повинні її шанувати. Мама кормить дитину від маленької, пильнує її, надслухує над кожним її недомаганням. А далі, вчить говорити, ходити, молитись Богу. Тому велика вдяка належиться за те родичам, говорив бесідник. Після того проф. Нагірний покликав до слова гостей, батьків і матерей. Всі вони висказували на адресу дітей подяку за такий гарний вечір. Далі покликувано дочок і синів, які на адресу своїх батьків висказували теплі слова. Потім хлопці і дівчата відспівали своїм родичам кілька пісень. Закінчено цю гостину відспіванням „многих літ" усім присутнім і тим, що зайнялися влаштуванням того милого свята.

М. В.

О. Д. В. У.

ПОРТРЕТИ ПОЛКОВНИКА КОНОВАЛЬЦЯ

Узвязку з траґічною смертю Вожда Українських Націоналістів,

полковника ЕВГЕНА КОНОВАЛЦЯ,

давсь відчути серед громадянства попит за Його портретом. — Щоб, одначе, запобігти всяким можливим надужиттям на цьому полі та всяким приватним спекуляціям, та в цей спосіб щоб відвернути можливість профанації Великої Особи Покійного Нашого Вожда, ми рішили повести розповсюднення Його портретів дорогою орґанізованою, з призначенням всіх доходів з їх розпродажі виключно на визвольну боротьбу.

Тому нашим заходом випродуковано велике число КОЛЬОРОВИХ, ОРИҐІНАЛЬНИХ, ПРЕКРАСНО ВИКІНЧЕНИХ ПОРТРЕТІВ ПОЛКОВНИКА ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ, для поширення між українським громадянством. Розміри портретів є 15 x 20 інчів. Їх можна набути в місцевих відділах ОДВУ в цілій Америці, або теж слати замовлення, гуртові й поодиноких копій безпосередньо до нас на понижчу адресу.

ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 50 ЦЕНТІВ.

ПРИ ГУРТОВИХ ЗАМОВЛЕННЯХ ПОНАД 50 ШТУК, ПО 40 ЦЕНТІВ ШТУКА.

Центральна Управа ОДВУ.

Замовлення і гроші слати на адресу:

CENTRAL EXECUTIVE COMMITTEE OF „O.D.W.U.", Inc., P. O. BOX 13, STATION D., NEW YORK, N. Y.

Щебетали.

Кандидат на жениха питається свого приятеля, як йому живеться в подружому житті і просить розповісти історію свого подружжя, від початку до кінця. Приятель відповідає: „Як я її пізнав, то я щебетав, вона слухала. Як ми заручилися, то вона щебетала, я слухав. А як лиш повінчалися, то тепер так обоє щебечемо, що аж сусіди слухають.

—o—

Розвязка.

— Слухай, що це значить: „Т. Д. П. С. Н."?

— Що, ти цього не знаєш? Таж це є „Товариство для поборювання скорочених назв"!

УВАГА! **УВАГА!**

УКРАЇНЦІ МІСТА НЮ ЙОРКУ Й ОКОЛИЦІ!

ОКРУЖНА УПРАВА О.Д.В.У. повідомляє ВСЕ УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДЯНСТВО, що

ДЕНЬ ПОШАНИ

В ЧЕСТЬ Б. ПАМЯТИ ВОЖДА О.У.Н., полковника ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ

:—::—: відбудеться :—::—:

ДНЯ 12. ЧЕРВНЯ 1938. Р.

Окружна Управа ОДВУ запрошує всі Національні Орґанізації й всей український Загал до участи в **Панахидах,** що відбудуться **дня 12. червня 1938 р. в Укр. Православній Церкві** при 14-тій вулиці, **в 12 год. вполудне.**

Вечором того самого дня в год. 8. відбудеться **ВЕЛИКА ЖАЛІБНА АКАДЕМІЯ в STUYVESANT HIGH SCHOOL, FIFTEENTH STREET, Between First and Second Ave., NEW YORK CITY.**

Панахида в Українській Греко-Католицькій Церкві при 7-мій вулиці відбудеться **в неділю, дня 19. червня 1938 р., в 12. год. вполудне.**

Кожний українець й українка повинні в цих Панахидах й в Жалібній Академії в ДНІ ПОШАНИ обовязково взяти участь 132 **Окружна Управа ОДВУ.**

ПОЗІР! ☞ ST. LOUIS, MO., І ОКОЛИЦІ! ☜ ПОЗІР!

БРАТСТВО СВ. ВОЛОДИМИРА, ВІДДІЛ 179 У. Н. СОЮЗУ,
повідомляє всіх своїх членів і всей загал, що

35-літній Ювилей

:—::—: відбудеться :—::—:

В НЕДІЛЮ, 12. ЧЕРВНЯ (JUNE) 1938. РОКУ

В ГАЛИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ, 1523 HICKORY ST., ST. LOUIS, MO.

Проситься всіх членів, щоби прибули на це велике свято обовязково. Не явившийся член підлягає карі згідно з ухвалою мітинґу. На це свято прибуде один з головних радних У. Н. С., **адв. Смук з Шікаґо.** Будуть теж містові бесідники. Тож проситься цілий загал в St. Louis і околиці, щоби не оминули цього свята, а прийшли всі і разом забавилися. Особливо членів проситься, щоби кожний ставився в галі У. Н. Дому **вже 10:30 зраня,** щоби відтак разом з відзнаками були на панахиді за померлих членів. **Забава буде до пізної ночі.**

132

ЗА УРЯД: **М. Тильович,** предс.; **Мих. Кульчицький,** кас.; **В. Годд...,** секр.

З ЖИТТЯ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.С.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Збори представників відділів У. Н. Союзу.

Дня 28. травня ц. р. відбулися в У. Н. Домі збори представників десятьох відділів У. Н. Союзу. Головний радний В. Дідик відкрив збори і, зясувавши справу заложення центрального комітету відділів У. Н. С., отворив над нею дискусію. М. Головчак поставив запит, що такий комітет мав би робити? Головний контрольор, д-р А. Кібзей, дав широке пояснення про роботу такого комітету. Дальше забирали в тій справі голос майже всі представники відділів. Особливо довше говорив секретар 341 відділу У. Н. С., Дудра, з Виндзору, Канада. Він погоджувався, що з такого комітету вийшлаб велика користь для У. Н. Союзу і що всі відділи повинні йти тим шляхом. По довшій дискусії приступлено до вибору урядників того комітету. Вибрані: Максим Головчак, предсідник; Андрій Повщок, заступник; Ф. П. Гузіль, рекорд. секр.; Іван Заблоцький, фін. секретар; Волод. Туркевич, касієр; всі представники відділів зістали контрольорами і радними екзекутиви Центрального Союзового Комітету в стейті Мішіґен.

По вибранні екзекутиви В. Дідик покликав нововибраного предсідника Ц. К. до ведення дальшої програми і побажав йому найкращих успіхів у праці. Новий предсідник подякував за вибір та сказав що, виконуючи свої обовязки, матиме на увазі добро У. Н. Союзу та добро загальне. Говорив також, що буде старатись виконати справу Союзового Дня. З браку часу дискусію над тою справою лишено до наступних зборів, котрі мають відбутися 10. червня ц. р. вечором в У. Н. Домі.

В. П. Гузіль, рек. секр.

„ОСВОБОДИТЕЛЬ" НАРОДУ.

На Червоній Площі в Москві перед мавзолеєм, де спочивають забальсамовані останки Леніна, стоїть батько з малим синком.

— Тату, що це за гробниця? — питає малий.

— Гробниця Леніна, мій синку.

— Леніна? А хтож він був?

— Бачиш, синку, то був великий чоловік, котрий зняв з нас ланцюги. Твоїй мамі (рух у напрямі шиї, де жінки носять свої дорогоцінності), і твому батькові (рух у напрямі камізельки, де чоловіки носять ланцюжки при годинниках).

Хома, даючи книш (хліб) дівчатам-колядницям, каже: „Хто міхоноша?" — Дарина: „Я!" — Маруся: „О, ні, ні! Одним книшем не відкупишся!"

(Хома, Маруся, Галина і Дарина в новій українській фільмі „Маруся", що продукує Ukrafilm Corporation у Ню Йорку, 1938.)

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ПАХОЩІ ПАНІ РЕЛІ

У Менчестері виконав хтось в останніх часах цілу низку крадіжів із вломом у домах найбагатших людей. Усі крадіжі виконував невідомий вломник так прецизно, що поліція не могла ніяким чином попасти на його слід. Усі розшуки кінчилися невдачею. Поліція не знала навіть, чи крадіжі — це діло одної людини, чи діло банди.

Аґентові Скатленд-Ярду станув у пригоді випадок. Коли одного дня поліцію знову повідомили про виступ таємничих, чи таємничого вломника, аґент, який вів уже в цій справі слідство, пішов до того дому, де виконано крадіж. Увійшовши до кімнати, з якої вкрадено дорогоцінностей на велику суму, аґент почув відразу на порозі якийсь дуже ніжний запах перфум. На запит детектива господиня дому відповіла, що в неї ніхто не вживає таких перфум. Аґентові стало ясно, що вломником є без сумніву жінка.

Випадок на послугах слідства.

У якийсь іншій справі зайшов той аґент на другий день до одного пансіону, що його вела міс Едіт Релі, жінка 50-літня, незвичайно добре законсервована, так, що ніхто не дав би їй був більше літ, як 30—35.

Її пансіон користувавсь у Менчестері знаменитим успіхом і мав славу першорядного. Власниця вела його просто взірцево, так, що пансіон усе був переповнений; серед його гостей були найбільші менчестерські достойники.

Коли елеґантно й вибагливо одягнена господиня вийшла до аґента, його відразу вдарив особливий запах її перфум. Він почав пригадувати собі, де він уже раз почув був такі пахощі, і пригадав: перед ним стояла жінка, яка без сумніву мала якийсь звязок із вломами. Спершу представник Скатленд-Ярду не думав іще, що пані Релі сама виконувала крадіжі і сама за собою затирала сліди. Він думав, що вона була лише спільницею банди, або любовницею вломника і з ним ходила на виправи.

Слідство.

За власницею пансіону почали слідкувати. Її мешкання обсервував все один з аґентів і вона не могла рушитися з місця без свого опікуна, про якого, зовсім ясно, вона не знала. Кілька днів пані Релі не давала поліції ніяких надій на успіх. Аж одної середи вийшла вона коло півночі з дому.

Вона всіла до таксівки і поїхала у напрямі парку Вікторії. Аґенти поїхали за нею. Недалеко парку пані Релі висіла, заплатила таксівку і, підождавши хвилинку, аж шофер відїхав, щезла у брамі одного з гарних домів. По якомусь часі вона вийшла вже з клунком у руці.

Поліція на те лише ждала. Паню Релі притримали і в клунку знайшли тількищо украдені речі. Зловлена на гарячім міс Релі негайно призналася до всіх прогріхів.

Вона виконала 102 крадіжі з вломом. Удень вона вела чесне життя як власниця пансіону, а на ніч ставала жінкою-ґенґстером. Спільників вона зовсім не мала. Вона вживала всіх заходів, щоб затирати за собою всі сліди, та їй не приходило ніколи навіть на думку, що її можуть зрадити перфуми.

Шляхотство.

Колись шляхта, як вибиралась на війну, то брала з собою для особистої опіки й оборони одного з підданих. Одного разу такий шляхотський чура оборонив перед смертю свого пана. Цей з вдячности вернув йому вільність і зробив його шляхтичем. Відповідно до тодішнього обряду, пан узяв меч і вперіщив з цілої сили чуру по плечах, так, що бідний чура зо страху і болю аж — теє... Пан ображений питає:

— Що ти хаме, зробив?!

— Ваша високосте, — відповідає чура, — коли на мене згори сплинуло шляхотство, то долиною вилетіло хамство.

І голову теж.

Служниця приходить до фотографа і каже зробити собі знимку. Фотограф питає: „Чи хочете мати знимку по пояс, чи по груди?"

Служниця: „Та я хочу, щоб і голову було видно.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (13)

Абдуль Кеб був хитрим чоловіком. Зо своїми сильними противниками він не ставав до отвертої боротьби, тільки нищив їх підступом, провокацією, інтриґами. В той сам спосіб він рішив знищити Тарзана. В той час, коли ціла околиця заворушилася, щоб знайти схоплювача дітей і враз з ним дочку капітана Д'Альберта, Абдуль підступом добув від слуги капітана медалик дівчини.

Цей медалик був захований серед річей дівчини і він не представляв великої вартости. Але Абдулеві він був дуже потрібний. Ним він задумував кинути ще більше підозріння проти Тарзана. Діставши медалик, він зник знов з овиду. Та нишком він працював далі. Він розсилав своїх завушників по всіх сторонах, щоб вони пускали відомості, що, мовляв, вони бачили Тарзана з дівчиною Івонною.

Ті його спільники приходили до капітана і ретельно подавали свої зізнання. А один з них навіть прийшов раз до капітана і як доказ показав йому медалик дівчини. Притім він говорив, що дівчина, яку таскав Таран, кинула цей медалик і звеліла його передати батькові. Ось так затіснялася сітка інтриґ довкруги Тарзана. А бідачисько Тарзан не догадувався, що довкола нього діється.

Жінка капітана, діставши в свої руки медалик, присягнула, що він належав до Івонни. Маючи такий доказ у руках, тепер уже ніхто не сумнівався, що Тарзан схопив дитину. І справді, маючи такі зізнання зі всіх сторін, ще й до того медалик, хто міг у тім сумніватися? Чесним людям навіть крізь голову не могло пройти, що це все робота хитрого інтриґанта,